

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Tdo/26/2021
Identifikačné číslo spisu: 5718012161
Dátum vydania rozhodnutia: 30.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Kostolanská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:5718012161.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Jany Kostolanskej a členov senátu JUDr. Jany Zemkovej, PhD. a JUDr. Petra Kaňu na neverejnom zasadnutí s následným verejným vyhlásením rozsudku 30. marca 2022 v Bratislave, v trestnej veci obvineného V. T. pre prečin ohovárania podľa § 373 ods. 1 Trestného zákona, o dovolaní obvineného V. T. proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 1To/65/2020 z 1. decembra 2020, takto

rozhodol:

I. Podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku, z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku, uznesením Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 1To/65/2020 z 1. decembra 2020

bol porušený zákon

v ustanoveniach § 319, § 211 ods. 1 a § 212 ods. 1 Trestného poriadku

v neprospech obvineného V. T..

II. Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku z r u š u j e sa uznesenie Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 1To/65/2020 z 1. decembra 2020, ako aj ďalšie rozhodnutia naň obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikazuje sa Krajskému súdu v Žiline, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Martin, sp. zn. 2T/6/2018 z 18. februára 2020, bol obvinený V. T. uznaný za vinného pre prečin ohovárania podľa § 373 ods. 1 Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že

- od marca roku 2015 až do oznámenia vznesenia obvinenia dňa 14.2.2018 o toho času bývalej manželke V. T., ktorá je lektorka anglického jazyka a túto činnosť vykonáva na základe živnostenského oprávnenia, uvádzal pred študentmi na jej pracoviskách - v P. školách v V. na L.. H. č. X a na L. č.

XX, kde ju vyhľadával proti jej vôli, nepravdivé tvrdenia, že je duševne chorá, že sa potrebuje dať liečiť, že nemá základy angličtiny, nevie učiť a že sa vrátila zo psychiatrického liečenia.

Za to súd I. stupňa, aplikujúc § 373 ods. 1, § 38 ods. 2 a § 56 ods. 2 Trestného zákona, uložil obvinenému peňažný trest vo výmere 1 500 eur.

Krajský súd v Žiline uznesením, sp. zn. 1To/65/2020 z 1. decembra 2020, odvolania obvineného a prokurátora proti označenému rozsudku súdu I. stupňa podľa § 319 Trestného poriadku, t. j. ako nedôvodné zamietol.

* * *

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal obvinený prostredníctvom obhajcu (JUD. Vladimír Kašuba) dovolanie, uplatňujúc dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. f), písm. k) Trestného poriadku.

Nosným argumentom obvineného, pri uplatnení týchto dovolacích dôvodov, je absencia súhlasu poškodenej s jeho trestným stíhaním počas celého trestného stíhania v zmysle § 211 Trestného poriadku.

Zdôraznil, že uvedenú námietku uplatnil už v pôvodnom konaní, citáciou poukazujúc na doplnenie jeho odvolania v pôvodnom konaní, avšak pred odvolacím súdom s ňou neuspel.

Podstatou jeho argumentácie bolo, aj je v dovolacom konaní, že počas celého prípravného konania nebol poškodenou udelený súhlas na začatie jeho trestného stíhania, resp. na jeho pokračovanie podľa § 211 Trestného poriadku.

V čase podania trestného oznámenia, ako aj počas celého prípravného konania, bola poškodená jeho manželkou. Vo vzťahu k trestným činom nebezpečného prenasledovania podľa § 360a a ohovárania podľa § 373 Trestného zákona preto bol na začatie trestného stíhania a na pokračovanie v trestnom stíhaní v zmysle § 211 ods. 1 Trestného poriadku jej súhlas potrebný. Spôsob udelenia takého súhlasu vyplýva z § 212 ods. 1 Trestného poriadku.

V jeho prípade bolo trestné stíhanie začaté uznesením povereného príslušníka Policajného zboru, ČVS: ORP-160/OV-MT-2017 z 13. marca 2017. Hoci ide o začatie trestného stíhania (nie vznesenie obvinenia), toto uznesenie obsahuje jeho osobné údaje. Týmto uznesením bolo začaté trestné stíhanie pre trestné činy, ktoré sú vymenované v § 211 ods. 1 Trestného poriadku. Zároveň toto uznesenie obsahuje skutkovú vetu, z ktorej bezrozporne vyplýva, že poškodená je jeho manželkou („je s menovaným v rozvode konaní“), t. j. je zrejme, že ide v prípade poškodenej o osobu, ktorá má voči nemu právo odoprieť výpoveď. Od začiatku teda bolo zrejme, že ide o situáciu, v ktorej bolo potrebné udelenie súhlasu poškodenej.

Na vyššie uvedených skutočnostiach nič nemení ani to, že prokurátorka Okresnej prokuratúry Martin na podklade jeho sťažností zrušila uznesenie o vznesení obvinenia, ČVS: ORP-160/OV-MT-2017 z 15. júna 2017, pretože uznesenie o začatí trestného stíhania zostalo týmto nedotknuté.

Uzneseniu o začatí trestného stíhania z 13. marca 2017 v spisovom materiáli nepredchádza žiadna zápisnica o výsluchu poškodenej v tomto procesnom postavení - prvou je až jej výpoveď z 10. apríla 2017 (takto to uvádza aj zrušené uznesenie o vznesení obvinenia z 15. júna 2017). Pred vydaním tohto uznesenia sa v spisovom materiáli nachádzajú iba podnety, trestné oznámenia, odovzdanie trestných oznámení a ich doplnenia, resp. prílohy.

Ani v jednom podnete z dní 18., 25. a 31. januára 2017, 24. februára 2017 a 22. marca 2017 (to už je navyše po začatí trestného stíhania) sa súhlas s trestným stíhaním nenachádza. Rovnako ani v

zápisniciach o trestnom oznámení z 22. a 26. februára 2017 a 2. marca 2017 sa takýto súhlas nenachádza. V týchto zápisniciach o trestnom oznámení nebola poškodená v zmysle § 211 Trestného poriadku ani poučovaná o potrebe udelenia takéhoto súhlasu, hoci z ich obsahu je zrejmé, že súhlas potrebný bol.

Z obsahu spisuje je ďalej zrejmé, že k udeleniu súhlasu poškodenej, spôsobom ako to vyžaduje § 212 ods. 1 Trestného poriadku, nedošlo. Nedošlo vlastne k tomu nikdy, pretože aj následné zápisnice o výsluchu poškodenej síce už obsahujú v rámci poučení aj text ustanovenia § 211 Trestného poriadku, no v žiadnom z týchto úkonov nie je od poškodenej získaný súhlas s trestným stíhaním. Udelenie tohto súhlasu je špecifickou zákonnou požiadavkou na zákonnú existenciu trestného stíhania. Tento súhlas nie je možné vyvodzovať z toho, že niekto podá trestné oznámenie - to je len podanie trestného oznámenia, nič viac. Ak by bolo možné v trestnom práve aplikovať takýto extenzívny výklad, muselo by to mať iba jediný možný záver - ustanovenie § 211 ods. 1 Trestného poriadku je nadbytočné a súhlas poškodeného je eo ipso daný podaním trestného oznámenia, t. j. zákonodarca by nerozlišoval špecifický vzťah medzi poškodeným a podozrivým, resp. obvineným. Zákonodarca použil striktný pojem - poškodený oznámi prejav vôle podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku prokurátorovi alebo policajtovi písomne alebo ústne do zápisnice (t. j. ani nie ex post).

Neexistencia tohto súhlasu nie je vyvolaná ani obhajobou ani nedostatkom na strane poškodenej, leží výlučne na orgánoch prípravného konania, ktoré nepostupovali v súlade so základnou zásadou trestného konania, a síce so zásadou stíhania len zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom.

Vzhľadom na uvedené má zato, že vôbec začatie trestného stíhania bránila zákonná prekážka a trestné stíhanie je v zmysle § 9 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku nepripustné. Tomuto malo zodpovedať aj rozhodnutie súdu I. stupňa, ktorý mal v zmysle § 281 ods. 1 Trestného poriadku trestné stíhanie zastaviť.

Na túto argumentáciu napadnuté uznesenie odvolacieho súdu (str. 7) reaguje nasledovne:

„Dôvody doplnenia podaného odvolania krajský súd vyhodnotil ako irelevantné. Zo spisového materiálu, ktorý sa vzťahoval na trestné stíhanie obžalovaného, mal odvolací súd jednoznačne preukázané, že poškodená V. T. opakovane (18.1.2017, 25.1.2017, 31.1.2017, 22.2.2017, 24.2.2017, 26.2.2017, 2.3.2017, 22.3.2017) podávala na osobu obžalovaného trestné oznámenia, ktorými sa domáhala jeho trestnoprávneho postihu. Z obsahu týchto trestných oznámení mal preto krajský súd bez pochyb preukázané, že poškodená súhlasila s trestným stíhaním obžalovaného, čo nakoniec vyplynulo aj z jej výpovede ako svedkyne, a to po začatí trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 Tr. por. V zápisnici o výsluchu svedkyne z 10.4.2017 (č. l. 42-46 spisu) bola okrem iného riadnym spôsobom poučená podľa § 211 Trestného poriadku o tom, že trestné stíhanie z trestných činov podľa citovaného ustanovenia je možné začať a v trestnom stíhaní pokračovať iba so súhlasom poškodeného. Totožné poučenie poškodenej bolo zaznamenané aj v ďalšej zápisnici o jej výsluchu zo 6.6. 2017 (č. l. 47-51 spisu). Pre uvedené krajský súd prijal záver, že vo vedenom trestnom stíhaní neexistovala taká prekážka, ktorá by bránila v začatí trestného stíhania, resp. v jeho pokračovaní. Z tohto dôvodu aj v tejto časti podané odvolanie obžalovaného krajský súd vyhodnotil ako nedôvodné“.

Z tejto sekvencie odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd súhlasí s tým, že zo strany poškodenej bol v tomto prípade (existencia manželstva, ako dôvod k aplikácii ustanovenia § 130 ods. 2 Trestného poriadku) potrebný súhlas s jeho trestným stíhaním. No v ďalšom má odvolací súd zato, že k tomuto súhlasu došlo tým, že poškodená na neho podávala opakovane trestné oznámenia, ktorými sa domáhala jeho trestnoprávneho postihu. Odvolací súd dokonca poukazuje na výpoveď poškodenej z 10. apríla 2017 a 6. júna 2017. Tieto zápisnice, bez ohľadu na to, že neobsahujú explicitné vyjadrenie poškodenej o udelení súhlasu s trestným stíhaním (obsahujú len poučenie o ustanovení § 211 Trestného poriadku v rámci ostatných poučení), sú výpoveďami poškodenej v procesnom postavení svedka po 13. marci 2017, t. j. po dni vydania uznesenia o začatí trestného stíhania. Ako už poukazoval v doplnení jeho odvolania, toto uznesenie obsahuje jeho meno, priezvisko a konštatáciu faktu, že sú s poškodenou v rozvodovom konaní, t. j. že sú stále manželmi. V tomto prípade je preto nutné aplikovať

tú časť výroku normy ustanovenia § 211 ods. 1 Trestného poriadku, že trestné stíhanie je možné začať iba so súhlasom poškodeného. Ustanovenie § 212 ods. 1 Trestného poriadku úplne jednoznačne určuje ako má dôjsť k oznámeniu prejavu vôle poškodeného. Aj § 212 ods. 2, ods. 3 Trestného poriadku napovedá, i keď v opačnom garde, o aký prejav vôle musí ísť. Musí ísť vždy o výslovný súhlas. Napriek tomu odvolací súd dospel k názoru, že poškodenej stačili podania trestných oznámení, hoci jedno z nich bolo podané aj po začatí trestného stíhania. V týchto podaniach (a v zápisniciach o trestných oznámeniach) absentuje oznámenie udelenia súhlasu s trestným stíhaním. Iba takýto kvalifikovaný súhlas, t. j. súhlas poučenej osoby, ktorej bolo oznámené čo sa od nej žiada a aké to má účinky, môže byť zodpovedajúcim prejavom vôle poškodeného. Iba za takýchto okolností je možné sa vyhnúť prípadným vôľovým a interpretačným omylom, ku ktorým častokrát dochádza pri podaní trestných oznámení, kde poškodení častokrát chcú iba „postrašiť“, resp. vyvolať zmenu v správaní inej osoby. Navyše kvalifikácia skutku je vždy v úvode záležitosťou orgánov (pred)prípravného konania, nie oznamovateľa. Ak by bola zvolená argumentácia odvolacieho súdu správna, poškodený ako oznamovateľ dáva paušálny súhlas aj na akékoľvek iné spôsoby rozhodnutia o podanom oznámení (postúpenie veci a pod.). Zabezpečenie súhlasu od poškodeného pred začatím trestného stíhania je vecou orgánov prípravného konania - ich úkon o začatí trestného stíhania je úkonom, ku ktorému potrebujú súhlas poškodeného, poškodený ho nepotrebuje. V tomto prípade akákoľvek aktivita orgánov prípravného konania absentuje. Nič nebránilo príslušníkom polície, ktorí boli opakovane uzročením s tým, že poškodená je jeho manželka, takýto súhlas zachytiť v zápisnici pred dňom 13. marca 2017. Ako je možné za tejto situácie vyvodzovať existenciu súhlasu, keď poškodená musí súhlas podľa § 211 Trestného poriadku oznámiť prokurátorovi alebo policajtovi písomne alebo ústne do zápisnice (§ 212 ods. 1 Trestného poriadku) ? Výrok (v písomnej podobe, resp. zachytený v zápisnici) „Súhlasím s trestným stíhaním môjho manžela“ nie je totožným výrokom s výrokmi, ktoré sa nachádzajú v trestných oznámeniach. Súhlas s trestným stíhaním nie je totožným výrokom s výrokmi o tom, že chcem, aby bol niekto potrestaný, braný na zodpovednosť, atď. Odvolací súd sa tu celkom zrejme posunul do civilnoprávnej roviny - ku konkludentnému súhlasu a výkladu obsahu právnych úkonov. Takéto úvahy však v konečnom dôsledku neznamenajú nič iné, iba, že príslušné ustanovenia Trestného poriadku sa stávajú zbytočnými. Súhlas v zmysle § 211 ods. 1 Trestného poriadku musí byť daný vopred („Trestné stíhanie ... možno začať ...“), úvahy o udelení tohto súhlasu ex post, za podmienky, že vzťah poškodeného a oznamovanej osoby bol zrejmy, sú popretím tohto ustanovenia.

Je preto názoru, že v jeho trestnej veci bolo začaté trestné stíhanie bez tohto súhlasu a tento súhlas bol po začatí trestného stíhania iba vyvodzovaný zo správania poškodenej, aj to iba odvolacím súdom. Aj po oboznámení s doslovným prepisom výpovede poškodenej z 10. apríla 2017 je zrejme, že poškodená bola pri tejto výpovedi len oboznámená s ustanovením § 211 ods. 1 Trestného poriadku, nezaujala k nemu žiadne stanovisko a nikto ju k oznámeniu stanoviska nevyzval, na rozdiel od iných poučení. Toto ustanovenie zobrala na vedomie tak, ako aj iné poučenia, ku ktorým sa nijako nevyjadřila. Je preto názoru, že tvrdené dovolacie dôvody sú dané.

Navrhol preto, aby dovolací súd postupom v zmysle § 382a Trestného poriadku na neverejnom zasadnutí podľa § 386 a § 388 ods. 1 Trestného poriadku vydal rozsudok, ktorým vysloví porušenie zákona v jeho neprospech a súčasne zruší uznesenie odvolacieho súdu a Krajskému súdu v Žiline prikáže, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

* * *

Prokurátorka Okresnej prokuratúry Martin v písomnom vyjadrení k dovolaniu obvineného uviedla, že prostredníctvom inštitútu súhlasu poškodeného sa priznáva poškodenému právo disponovať s trestným konaním. Podľa § 46 Trestného poriadku poškodený má právo v prípadoch ustanovených týmto zákonom vyjadriť sa či súhlasí s trestným stíhaním, pričom ide o výnimku zo zásady oficiality a legality, ktorá je zdôvodnená legitímnymi záujmami obete trestného činu, pretože poškodený nemusí mať záujem na začatí trestného stíhania z rôznych dôvodov. Ide o právo poškodeného vyjadrené ako jeho záujem netrestať takého páchatel'a, ktorého trestný postih by poškodený mohol pociťovať ako vlastnú ujmu. Predmetný inštitút rieši konflikt záujmu štátu na trestnom stíhaní a záujmu poškodeného na nestíhaní

páchateľa. Poškodený môže byť v dôsledku potrestania páchatelia nepriamo postihnutý, pokiaľ by došlo k odsúdeniu páchatelia trestného činu, mohol by to pociťovať poškodený, čo však nie je prípad poškodenej V. T., ktorá opakovane podávala trestné oznámenia (v celkovom počte 8) na svojho manžela V. T., s ktorým bola v tom čase v dramatickom rozvodovom konaní (konkrétne trestné oznámenia z 18., 25. a 31. januára 2017, 22., 24. a 26. februára 2017, 2. a 22. marca 2017), ktorými sa domáhala jeho trestnoprávneho postihu, vyjadrujúc strach z jeho konania; z uvedeného možno prijať jednoznačný záver, že poškodená súhlasila s trestným stíhaním obvineného. Stotožňuje sa s právnym názorom krajského súdu a jeho konštatáciou, že v konaní neexistovala taká prekážka, ktorá by bránila v začatí trestného stíhania, respektíve v jeho pokračovaní. Má zato, s akcentom aj na povahu trestnej činnosti v danom prípade, že poškodená opakovane spôsobom vyššie uvedeným (poukazuje zároveň aj na poučenie poškodenej v zápisnici o výsluchu svedka v štádiu po začatí trestného stíhania podľa § 211 Trestného poriadku, v zápisnici o výsluchu svedka z 10. apríla 2017, ako aj v zápisnici o výsluchu poškodenej zo 6. júna 2017) prejavila vôľu, z ktorej vyplynul súhlas s trestným stíhaním obvineného. Akceptácia argumentácie odsúdeného v konkrétnom prípade by predstavovala uprednostnenie neprimeraného právneho formalizmu na úkor skutočnej vôle poškodenej, ktorú prejavovala v priebehu celého trestného konania.

Je preto toho názoru, že nie sú splnené dôvody dovolania predpokladané ustanoveniami Trestného poriadku a navrhuje preto dovolanie odmietnuť.

* * *

Obvinený v písomnej replike na uvedené vyjadrenie prokurátorky (prostredníctvom obhajcu) toto hodnotil vo svojej podstate len ako tlmočenie názoru, ktorý je súladný s názorom odvolacieho súdu. Osobitne zvýraznil, že poučenie poškodenej v zápisnici, v štádiu po začatí trestného stíhania (teraz bez toho, aby opakovane rozvádzať to, že poškodená na poučenie podľa § 211 Trestného poriadku nereaguje, na rozdiel od iných zákonných poučení obsiahnutých v zápisnici o jej výsluchu), nemá žiadnu relevanciu vo vzťahu k výroku normy ustanovenia § 211 ods. 1 Trestného poriadku a síce, že „Trestné stíhanie ... možno začať ...“.

Výrok vo vyjadrení (prokurátorky), ktorý označuje prípadnú akceptáciu jeho argumentácie za uprednostnenie neprimeraného právneho formalizmu na úkor skutočnej vôle poškodenej, ktorú prejavovala v priebehu celého trestného konania, je pre neho prejavom spochybňovania zásady stíhania zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom. V ktorom inom právnom odvetví sa chce potom orgán „vyzbrojený“ mocou striktné držať zákona? Čo za zákonom stanovených podmienok bude ešte možné obísť výkladom vôle niektorej zo strán v konaní? Svedkyňa (poškodená) mala prejsť svoju skutočnú vôľu ešte pred začatím trestného stíhania, nielen v jeho priebehu. Ak bolo každému zrejmé akej osobe sa týkajú jej trestné oznámenia, ustanovenie § 212 ods. 1 Trestného poriadku dáva zrozumiteľný návod čo je k naplneniu zásady zakotvenej v § 2 ods. 1 Trestného poriadku potrebné urobiť.

V reakcii na okraj k tomu, že poškodená bola s ním v „dramatickom rozvodovom konaní“, poukázal na to, že v rozvodovom konaní boli vypracované znalecké posudky, ktoré našli svoj odraz aj v trestnom konaní. Z týchto vyplýva, že špecifická vierohodnosť výpovede svedkyne (poškodenej) je minimálne otázna; ďalej, že ide o dráždivú osobu s histriónskymi črtami a s neprimeranou afektívnou reakciou. Iba ak sa uvedú aj tieto objektívne zistené skutočnosti, je možné uviesť, že rozvodové konanie malo črty drámy bez toho, aby nešlo zároveň o podsúvanie negatívnych vnemov výlučne voči jeho osobe.

* * *

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) primárne skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], bolo podané prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), oprávnenou osobou [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na

príslušnom súde (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a že boli splnené podmienky uvedené v § 372 ods. 1 Trestného poriadku.

Dovolací súd zdôrazňuje, že v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku je ako dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi, ktoré sú v dovolaní uvedené, pričom táto viazanosť sa týka vymedzenia chýb vytýkaných napadnutému rozhodnutiu a konaniu, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania v ňom uvedených v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku (R 120/2012 - I.).

Poznamenáva tiež, že dovolanie je jeden z mimoriadnych opravných prostriedkov v rámci trestného konania, ktorý je spôsobilý privodiť prelomenie zásady nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí a preto ho možno aplikovať iba v prípadoch, ak to je odôvodnené závažnosťou pochybenia napadnutého rozhodnutia súdu.

S ohľadom na povahu dovolacieho konania, ktoré je ako návrhové konanie vždy podmienené návrhom oprávnenej osoby znalej práva - minister spravodlivosti, generálny prokurátor, obhajca v mene obvineného, najvyšší súd je viazaný podaným návrhom do takej miery, že v rámci prieskumu dodržiavania zákonnosti nemôže ísť nad rámec návrhu a v ňom špecifikovaných dôvodov dovolania (§ 385 Trestného poriadku).

* * *

Dovolací súd ako na relevantné pre posúdenie veci poukazuje na nasledovné zákonné ustanovenia:

Podľa § 371 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak trestné stíhanie bolo vykonané bez súhlasu poškodeného, hoci jeho súhlas sa podľa zákona vyžaduje.

Podľa § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak proti obvinenému sa viedlo trestné stíhanie, hoci bolo neprípustné.

Podľa § 9 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku (Neprípustnosť trestného stíhania) trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak je trestné stíhanie podmienené súhlasom poškodeného a nebol súhlas daný alebo bol vzatý späť.

V zmysle § 46 ods. 1 veta druhá Trestného poriadku poškodený (okrem iného) má právo v prípadoch ustanovených týmto zákonom sa vyjadriť či súhlasí s trestným stíhaním.

Súhlas poškodeného je upravený v § 211 a § 212 Trestného poriadku nasledovne:

§ 211

(1) Trestné stíhanie pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 157 a 158, ohrozovania pohlavnou chorobou podľa § 167, neposkytnutia pomoci podľa § 177 a 178, porušovania domovej slobody podľa § 194, ochrany súkromia v obydlí podľa § 194a, porušovania tajomstva prepravovaných správ podľa § 196 a 197, krádeže podľa § 212, sprenežery podľa § 213, neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 215, neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla podľa § 216 a 217, neoprávneného zásahu do práva k domu, bytu alebo nebytovému priestoru podľa § 218, neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku podľa § 219, podvodu podľa § 221, úžery podľa § 235, zatajania veci podľa § 236, porušovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 237 a 238, poškodzovania veriteľa podľa § 239, zvyhodňovania veriteľa podľa § 240, poškodzovania cudzej veci podľa § 245 a 246, poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií podľa § 247, porušovania autorského práva podľa § 283, krivého obvinenia podľa § 345, nebezpečného prenasledovania podľa § 360a, ohovárania podľa § 373, poškodzovania cudzích práv podľa § 375 Trestného zákona proti tomu,

kto je vo vzťahu k poškodenému osobou, voči ktorej by mal poškodený ako svedok právo odoprieť výpoveď, ako aj pre trestný čin opilstva podľa § 363 Trestného zákona, ak inak vykazuje znaky skutkovej podstaty niektorého z týchto trestných činov, možno začať a v už začatom trestnom stíhaní pokračovať iba so súhlasom poškodeného. Ak je poškodených jedným skutkom niekoľko, stačí súhlas len jedného z nich.

(2) Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak takým činom bola spôsobená smrť alebo poškodeným je štát, obec, vyšší územný celok, právnická osoba s majetkovou účasťou štátu alebo právnická osoba, ktorá hospodári s verejnými financiami.

§ 212

(1) Poškodený oznámi prejav vôle podľa § 211 ods. 1 prokurátorovi alebo policajtovi písomne alebo ústne do zápisnice.

(2) Súhlas s trestným stíhaním môže poškodený výslovným vyhlásením vziať kedykoľvek späť, a to až dovtedy, kým sa odvolací súd odoberie na záverečnú poradu.

(3) Súhlas výslovne odopretý alebo vzatý späť možno znovu udeliť, iba ak z okolností prípadu je zrejmé, že odopretie súhlasu alebo späťvzatie súhlasu bolo vykonané v tiesni pod vplyvom vyhrážky, nátlaku, odkázanosti alebo podriadenosti.

(4) Ak je z okolností prípadu nesporné, že súhlas nebol daný alebo znovuudelený iba preto, že poškodený je v tiesni, jemu vyhrázané, je pod nátlakom, v závislosti alebo podriadenosti, má sa za to, že súhlas bol udelený.

(5) O prípustnosti znovuudelenia súhlasu alebo o stave podľa odseku 4 rozhodne ten orgán činný v trestnom konaní alebo súd, ktorý vo veci koná.

Podľa § 130 Trestného poriadku (Právo svedka odoprieť výpoveď)

(1) Právo odoprieť výpoveď ako svedok má príbuzný obvineného v priamom rade, jeho súrodeneц, osvojiteľ, osvojenec, manžel a druh. Ak je obvinených viac a svedok je v uvedenom pomere len k niektorému z nich, má právo odoprieť výpoveď ohľadne iných obvinených len vtedy, keď nemožno oddeliť výpoveď, ktorá sa ich týka, od výpovede týkajúcej sa obvineného, s ktorým je svedok v tomto pomere.

(2) Svedok je oprávnený odoprieť vypovedať, ak by výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe, svojmu príbuznému v priamom rade, svojmu súrodencovi, osvojiteľovi, osvojencovi, manželovi alebo druhovi, alebo iným osobám v rodinnom alebo obdobnom pomere, ktorých ujmu by právom pociťoval ako vlastnú ujmu. Svedok je oprávnený odoprieť vypovedať aj vtedy, ak by výpoveďou porušil svedecké tajomstvo alebo tajomstvo informácie, ktorá mu bola zverená ústne alebo písomne pod podmienkou mlčanlivosti ako osobe poverenej pastoračnou starostlivosťou.

Procesným dôsledkom nedania súhlasu poškodeným na trestné stíhanie je, podľa konkrétneho štádia trestného konania, procesný postup Trestným poriadkom predpokladaný v § 197 ods. 1 písm. c) (odloženie veci prokurátorom alebo policajtom), § 215 ods. 1 písm. d) (zastavenie trestného stíhania prokurátorom), § 241 ods. 1 písm. c) a § 244 ods. 1 písm. c) (zastavenie trestného stíhania súdom I. stupňa - samosudcom v rámci preskúmania obžaloby alebo senátom v rámci predbežného prejednania obžaloby), § 281 ods. 1 (zastavenie trestného stíhania súdom I. stupňa na hlavnom pojednávaní) a § 320 ods. 1 písm. c) (zrušenie napadnutého rozsudku odvolacím súdom a zastavenie trestného stíhania v odvolacom konaní).

* * *

Inštitút „súhlasu poškodeného“ vo všeobecnosti predstavuje výnimku zo zásady oficiality a legality (§ 2 ods. 5 a 6 Trestného poriadku) a pri taxatívne vymedzených trestných činoch (v § 211 ods. 1 Trestného poriadku) rieši konflikt záujmu štátu na trestnom stíhaní - (z procesného hľadiska) podozrivého z trestného činu alebo obvineného a v konečnom dôsledku na potrestaní (z hmotnoprávneho hľadiska) páchatel'a trestného činu - a záujmu poškodeného, ktorý má blízky vzťah k tejto osobe, a to v prospech poškodeného, ktorý môže byť v dôsledku potrestania páchatel'a nepriamo tiež postihnutý. Súhlas poškodeného treba získať ešte pred začatím trestného stíhania, a ak už bolo trestné stíhanie začaté, ihneď po tom, čo bol zistený pomer medzi na jednej strane poškodeným a na strane druhej podozrivým (pred začatím trestného stíhania alebo po jeho začatí tzv. vo veci) alebo obvineným (po vznesení obvinenia) predpokladaný v § 211 ods. 1 Trestného poriadku. Tento pomer musí existovať v čase posudzovania dôvodnosti začatia trestného stíhania alebo v čase, keď sa už vedie, a nie v čase, keď bol spáchaný trestný čin. Poškodený dáva súhlas na trestné stíhanie pre konkrétny trestný čin, ktorého právna kvalifikácia vychádza z trestného oznámenia (§ 196 ods. 1 a 2 Trestného poriadku) a zo zadovaných podkladov vo vyšetrovaní alebo skrátanom vyšetrovaní. Ak v priebehu konania dôjde k zmene v právnej kvalifikácii trestného činu, pre ktorý bolo možné viesť trestné stíhanie bez súhlasu poškodeného, na trestný čin, pri ktorom je súhlas poškodeného nevyhnutný, bez meškania treba takýto súhlas získať.

Uvedený inštitút (súhlas poškodeného) je na jednej strane z pohľadu poškodeného jeho dispozičným právom (§ 46 ods. 1 Trestného poriadku), na strane druhej - z pohľadu orgánov činných v trestnom konaní - zákonnou podmienkou pre vedenie trestného stíhania, ktorú možno vyjadriť v prípade udelenia súhlasu poškodeným ako podmienku možnosti začatia trestného stíhania (resp. ak už bolo začaté pokračovania v ňom) a v prípade neudelenia súhlasu poškodeným ako zákonnú prekážku (nemožnosť, zákonná dikcia „nepripustnosť“) pre vedenie trestného stíhania (primárne už pre jeho „začatie“ a ak už bolo začaté pre jeho „pokračovanie“ s povinnosťou zastaviť trestné stíhanie).

Zo zákonnej úpravy tohto inštitútu (§ 9 a § 211 Trestného poriadku) je zrejme uvedomenie si eventuality, že k zisteniu skutočností alebo samotnému vzniku skutočností, pre ktoré Trestný poriadok vyžaduje súhlas poškodeného s trestným stíhaním, môže dôjsť až po začatí trestného stíhania, v podstate v ktoromkoľvek jeho ďalšom štádiu až do jeho právoplatného skončenia (dikcia „trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať ...“).

Táto eventualita má svoj základ v kombinácii dvoch odlišných zákonných podmienok, pri ich kumulatívnom splnení vyúsťujúcich do nevyhnutnosti súhlasu poškodeného s trestným stíhaním, ktorými sú:

- právna kvalifikácia skutku [pre ktorý sa trestné stíhanie má viesť (k otázke možnosti začatia trestného stíhania) alebo vedie (k otázke možnosti pokračovania v trestnom stíhaní] ako trestného činu (výlučne trestné činy taxatívne vymenované v § 211 ods. 1 Trestného poriadku) a

- špecifický vzťah toho, proti komu sa vedie trestné stíhanie (obvinený) alebo na podklade informácií zadovaných postupom podľa § 196 Trestného poriadku u koho prichádza do úvahy (s ohľadom na to, že v danom štádiu je „podozrivým“), aby sa (pro futuro) proti nemu viedlo, k poškodenému, v dôsledku ktorého by poškodený mal (v prípade začatia trestného stíhania) alebo má (po začatí trestného stíhania) ako svedok právo odoprieť výpoveď v zmysle § 130 Trestného poriadku.

V dôsledku uvedeného nemožno pro futuro vylúčiť vznik viacerých možných eventualít procesných situácií, ako je napr. zmena právnej kvalifikácie skutku, v dôsledku ktorej sa pre trestný čin (po zmene právnej kvalifikácie) vyžaduje súhlas poškodeného, hoci podľa jeho skoršej právnej kvalifikácie (pre jej zmenou) sa taký súhlas nevyžadoval, alebo vznik takého vzťahu medzi obvineným/obvinenou a poškodeným/poškodenou, ktorý (zrazu) zakladá poškodenému právo odoprieť vypovedať ako svedok, hoci pred jeho vznikom právom odoprieť výpoveď ako svedok nedisponoval (napr. uzavretie manželstva medzi obvineným a poškodenou a pod.).

* * *

Aplikujú vyššie citované zákonné ustanovenia a uvedené základné východiská ponímania inštitútu „súhlasu poškodeného“ na posudzovaný prípad, z pohľadu dovolateľom vytýkaných chýb (napadnutému odvolaciemu rozhodnutiu i rozhodnutiu súd I. stupňa) správne subsumovaných pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku, dovolací súd sumarizačne konštatuje, že jedinou dovolacou námietkou obvineného V. T. proti odsudzujúcemu rozhodnutiu (rozumejúc ním rozsudok súdu I. stupňa aj uznesenie odvolacieho súdu, tvoriacich jeden celok) v posudzovanej trestnej veci je nezákonnosť jeho celého trestného stíhania (samotné jeho začatie a ďalšie pokračovanie v ňom) proti jeho osobe bez súhlasu poškodenej V. T., hoci jej súhlas Trestný poriadok v § 211 ods. 1 Trestného poriadku na trestné stíhanie vyžaduje, pretože v čase začatia trestného stíhania bola poškodená jeho manželkou.

Primárne dovolací súd upriamuje pozornosť na fakt existencie právnej úpravy dvoch samostatných dovolacích dôvodov upravených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku pod písm. f) [absencia súhlasu poškodeného] a písm. k) [nepripustnosť trestného stíhania], navzájom sa sčasti obsahovo prelínajúcich, vzhľadom na to, že absencia súhlasu poškodeného vo vzťahu k trestnému stíhaniu (ako obmedzenie právnej možnosti jeho začatia, resp. pokračovania v ňom) je súčasne jedným (hoci nie jediným) z prípadov nepripustnosti trestného stíhania podľa § 9 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku.

Prípad, ako je posudzovaný, keď dovolateľ svoju jedínú dovoláciu námietku subsumoval súčasne pod dva dovolacie dôvody ustanovenia § 371 ods. 1 Trestného poriadku, upravené pod písmenami f) aj k), je dôsledkom kolízie a prieniku uvedených dvoch dovolacích dôvodov, ktoré nevyhnutne vyžadujú právne vymedzenie vzťahu medzi nimi a zodpovedanie otázky dôvodu samostatnej právnej úpravy dovolacieho dôvodu pod písmenom f) ustanovenia § 371 ods. 1 Trestného poriadku, keď absencia súhlasu poškodeného, ako jeden z prípadov nepripustnosti trestného stíhania (ako dovolateľom namietané pochybenie), je inak subsumovateľné pod dovolací dôvod uvedený pod písmenom k) označeného ustanovenia.

Jediný právny dôsledok samostatného vyčlenenia (v rámci dovolacích dôvodov) pochybenia spočívajúceho vo vykonaní trestného stíhania bez súhlasu poškodeného (hoci jeho súhlas sa podľa zákona vyžaduje) vyplýva z § 371 ods. 4 veta prvá Trestného poriadku, podľa ktorého dôvody podľa odseku 1 písm. a) až g) nemožno použiť, ak táto okolnosť bola tomu, kto podáva dovolanie, známa už v pôvodnom konaní a nenamietal ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom; to neplatí, ak dovolanie podáva minister spravodlivosti.

Z uvedeného tak vyplýva, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku (de facto námietka absencie súhlasu poškodeného) možno z pohľadu dovolateľa (úspešne) uplatniť len za súčasného splnenia podmienky uvedenej v § 371 ods. 4 Trestného poriadku (t. j. že šlo o okolnosť, ktorá mu bola známa už v pôvodnom konaní a namietal ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom), zatiaľ čo dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku (námietka, že proti obvinenému sa viedlo trestné stíhanie, hoci bolo nepripustné) možno uplatniť aj bez splnenia podmienky uvedenej v § 371 ods. 4 Trestného poriadku.

Dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku má preto povahu osobitného ustanovenia (*lex specialis*) k dovolaciemu dôvodu uvedenému v § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku (*lex generalis*).

Námietka absencie súhlasu poškodeného je tak subsumovateľná pod dovolací dôvod pod písmenom f) citovaného ustanovenia a pod dovolací dôvod pod písmenom k) tohto ustanovenia sú subsumovateľné dovolacie námietky proti nepripustnosti trestného stíhania zo všetkých ďalších dôvodov nepripustnosti trestného stíhania uvedených v § 9 ods. 1 Trestného poriadku, vyjmúc dôvod nepripustnosti podľa § 9 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku.

Z toho dôvodu dovolací súd hodnotil dovoláciu námietku obvineného o absencii súhlasu poškodenej ako

zákonnej prekážky, primárne už pre začatie trestného stíhania v posudzovanej trestnej veci, výlučne z pohľadu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku, a pre nesprávnu subsumpciu tejto námietky súčasne aj pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku, tento dovolací dôvod z pohľadu obsahu dovolania hodnotil ako nenaplnený.

K samotnej podstate obvineným uplatnenej dovolacej námietky - chyby, ktorú vytýka konaniu, ktoré predchádzalo napadnutému uzneseniu odvolacieho súdu v pôvodnom konaní, a síce, že celé jeho trestné stíhanie bolo vedené bez súhlasu poškodenej V. T., hoci jej súhlas sa podľa Trestného poriadku vyžaduje - dovolací súd konštatuje, že je nepochybné a nesporné, že v posudzovanej trestnej veci V. T. bola primárne oznamovateľkou trestného činu a súčasne poškodenou (ďalej „oznamovateľka“ alebo „poškodená“).

Ďalej je nesporné, že v čase podania trestného oznámenia (a jeho ďalších doplnení, hodnotiac ich vo vzájomnom kontexte ako jeden celok) bola poškodená V. T. manželkou osoby, ktorej trestnú činnosť oznamovala - V. T.. Z obsahu trestného oznámenia je zreteľné, že oznamovala orgánom činným v trestnom konaní konanie/správanie/aktivity (popisom konkrétnych skutkových okolností) práve jej manžela V. T., na podklade ktorých vyjadrovala podozrenie, že ňou oznamovaný trestný čin (resp. oznamované skutočnosti, ktoré subjektívne hodnotila ako trestný čin) spáchal práve jej manžel, a to bez uvádzania pochybností, že by to mohol byť ktokoľvek iný alebo ďalší (t. j. do úvahy neprichádzala ani „iná osoba vystupujúca po jeho menom“, k čomu ako k pochybnosti o identite podozrivého by mohlo zväzdať znenie skutkovej vety uznesenia o začatí trestného stíhania).

Jedinou do úvahy prichádzajúcou podozrivou osobou zo spáchania trestného činu už v čase podania trestného oznámenia tak bol práve manžel oznamovateľky V. T..

Rovnako je nepochybné, že policajt - poverený príslušník Policajného zboru (Obvodného oddelenia Martin - Východ) skutočnosti uvádzané oznamovateľkou v trestnom oznámení vyhodnotil tým spôsobom, že z nich vyplýva dôvodné podozrenie, že bol spáchaný trestný čin - právne posúdený ako prečin nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. b), písm. e), ods. 2 písm. a) Trestného zákona a (s ním v jednočinnom súbehu spáchaný) prečin ohovárania podľa § 373 ods. 1 Trestného zákona, čo vyjadril v uznesení o začatí trestného stíhania (tzv. vo veci) podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku z 13. marca 2017, ČVS-ORP-160/0V-MT-2017, v ktorom aj skutkovo podozrivú osobu vymedzil ako „osobu vystupujúcu pod menom V. T.“.

Z uvedeného tak vyplýva, že

- oba prečiny, pre ktoré policajt začal trestné stíhanie spadajú do taxatívneho výpočtu trestných činov uvedených v § 211 ods. 1 Trestného poriadku a súčasne

- na základe trestného oznámenia oznamovateľky - poškodenej policajt už v štádiu pred začatím trestného stíhania disponoval informáciami vyplývajúcimi ňou uvádzaných skutkových okolností, že jedinou do úvahy prichádzajúcou podozrivou osobou zo spáchania trestných činov spadajúcich do výpočtu § 211 ods. 1 Trestného poriadku, je manžel poškodenej, t. j. osoba, s ktorou poškodená je v takom vzťahu, pre ktorý jej Trestný poriadok v § 130 ods. 1 výslovne ako svedkyňi priznáva právo odprieť vypovedať.

Za uvedenej procesnej situácie (keď vo všeobecnosti v trestnom konaní prichádzajú do úvahy i situácie odlišné), keď policajt už v štádiu pred začatím trestného stíhania disponoval dostatočným rozsahom a kvalitou informácií - tak z pohľadu skutkových okolností odôvodňujúcich právnu kvalifikáciu trestného činu/trestných činov uvedených v § 211 ods. 1 Trestného poriadku a takého vzťahu medzi poškodeným a jediným do úvahy prichádzajúcim podozrivým, pre ktorý poškodený ako svedok voči podozrivému má právo odprieť vypovedať podľa § 130 Trestného poriadku - o existencii zákonnej prekážky pre začatie trestného stíhania vyjadrenej v § 211 ods. 1 Trestného poriadku, t. j. že trestné stíhanie je podmienené súhlasom poškodeného, bolo jeho povinnosťou si taký súhlas od poškodeného vyžiadať spôsobom

predpokladaným v § 212 ods. 1 Trestného poriadku, t. j. buď písomne alebo v rámci jeho výsluchu, v ktorom prípade sa ústne oznámenie prejavu jeho vôle uvedie do zápisnice o úkone.

Pokiaľ poškodený v rámci uvedeného postupu taký súhlas s trestným stíhaním neudelil, neprípustnosť trestného stíhania sa vzťahuje na akt samotného začatia trestného stíhania (vydaním uznesenia policajta alebo vykonaním neodkladného, neopakovateľného a/alebo zaistovacieho úkonu takým uznesením deklarovaného - § 199 ods. 1 Trestného poriadku) a už z logiky veci v nadväznosti na uvedené nemôže byť prípustné ani „pokračovanie trestného stíhania“, pri chápaní trestného stíhania ako kontinuálneho procesu časovo aj právne sa odvíjajúceho od aktu jeho začatia. Na právnu nemožnosť začatia trestného stíhania potom priamo nadväzuje nemožnosť vznesenia obvinenia konkrétnej osobe (§ 206 Trestného poriadku).

* * *

K otázke spôsobu vyjadrenia súhlasu poškodeného - nevyhnutnosti výslovného súhlasu poškodeného s trestným stíhaním alebo možnosti vyvodzovania súhlasu z celkového postoja a prejavov poškodeného k trestnému konaniu a obvinenému, t. j. k možnosti záveru o tom, že poškodený i keď súhlas neudelil výslovne, udelil ho tzv. konkludentne, dovolací súd konštatuje, že súhlas poškodeného musí byť výslovný.

Už z dikcie § 212 ods. 1 Trestného poriadku „poškodený oznámi prejav vôle podľa § 211 ods. 1 prokurátorovi alebo policajtovi písomne alebo ústne do zápisnice“ je zrejmé, že súhlas s trestným stíhaním pre trestné činy uvedené v § 211 ods. 1 musí poškodený udeliť písomnou formou, pričom ak nebol udelený písomne, orgán činný v trestnom konaní je povinný poškodeného pri výsluchu požiadať o vyjadrenie či udeľuje súhlas s trestným stíhaním.

V § 212 ods. 2 Trestného poriadku je späťvzatie súhlasu poškodeného viazané na „výslovné vyhlásenie“ a aj odsek 3 tohto ustanovenia upravuje podmienku možnosti znovu udelenia „súhlasu výslovne odopretého alebo vzatého späť“.

Ak z § 212 ods. 1 je zrejmé, že súhlas poškodeného je prejavom vôle adresovaným prokurátorovi alebo policajtovi, t. j. orgánom činným v trestnom konaní, a to nie v akejkoľvek, ale len v zákonom stanovenej forme - písomne alebo ústne do zápisnice, pri súčasnej úprave možnosti späťvzatia súhlasu len „výslovne“ v § 212 ods. 2 a aj odopretie súhlasu v § 212 ods. 3 zákon predpokladá ako výslovné, potom nemožno dospieť k záveru, že súhlas poškodeného možno vyvodzovať len nepriamo z verbálnych, či neverbálnych prejavov poškodeného ako súhlas konkludentný ale naopak, že udelenie súhlasu poškodeného je viazané na podmienku výslovného prejavu vôle, hoci dikcia § 212 ods. 1 Trestného poriadku priamo neuvádza vo vzťahu k súhlasu poškodeného slovo „výslovný“ (obdobnú argumentáciu vid' napr. v uznesení najvyššieho súdu, sp. zn. 3Tdo/16/2020 z 9. decembra 2020).

Tento záver pritom nemá oporu len v gramatickom výklade uvedených ustanovení ale aj vo výklade logickom. Ak totiž pre orgány činné v trestnom konaní súhlas poškodeného v procesnej situácii predpokladanej v § 211 ods. 1 Trestného poriadku, v spojení s § 9 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku predstavuje základnú zákonnú podmienku pre začatie trestného stíhania, resp. ak už bolo začaté, pre jeho pokračovanie - zákonne negatívne vymedzenou ako prekážka zakladajúca neprípustnosť trestného stíhania - tak § 212 ods. 1 Trestného poriadku nemožno vykladať ako povinnosť poškodeného iniciatívne oznamovať prejav vôle (súhlas alebo nesúhlas) prokurátorovi alebo policajtovi, ale povinnosť (týchto) orgánov činných v trestnom konaní taký súhlas od poškodeného zabezpečiť, aby tak bolo nepochybné, že táto podmienka trestného stíhania v konkrétnom prípade je splnená.

Táto povinnosť v sebe (primárne) obsahuje nevyhnutnosť poučenia poškodeného o tom, že trestné stíhanie (jeho začatie alebo pokračovanie v ňom) v konkrétnom prípade je podmienené jeho súhlasom a následnej výzvy adresovanej poškodenému, aby sa vyjadril, či taký súhlas udeľuje alebo neudeľuje, pričom taký postup (obsahujúci poučenie poškodeného, výzvu mu adresovanú na vyjadrenie i samotné

jeho vyjadrenie) prichádza podľa § 212 ods. 1 Trestného poriadku do úvahy len v písomnej forme alebo v rámci výsluchu poškodeného, s následným zaznamenaním týchto úkonov, vrátane vyjadrenia poškodeného, v zápisnici o jeho výsluchu.

Výsledkom poučenia poškodeného podľa § 211 a § 212 Trestného poriadku a výzvy na jeho vyjadrenie potom, z pohľadu do úvahy prichádzajúcich alternatív, bude buď výslovné udelenie súhlasu poškodeným s trestným stíhaním, výslovné neudelenie takého súhlasu alebo nevyjadrenie sa poškodeného, pričom len výslovné udelenie súhlasu môže viesť k začatiu, resp. ak už bolo začaté, k pokračovaniu trestného stíhania. V opačnom prípade, ak trestné stíhanie ešte začaté nebolo, procesne prichádza do úvahy odloženie veci [§ 197 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s poukazom na § 9 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku] a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a trestné stíhanie musí byť zastavené (v závislosti od štádia trestného stíhania niektorou z už vyššie v texte uvedených procesných alternatív).

V posudzovanej trestnej veci v pôvodnom konaní bolo trestné stíhanie (tzv. vo veci) začaté potom, ako policajt v rámci postupu podľa § 196 Trestného poriadku mal z pohľadu objemu i kvality dostatok informácií o tom, že pre začatie trestného stíhania sa vyžaduje súhlas poškodenej V. T. podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku.

Napriek tomu si policajt tento súhlas v rámci postupu pred začatím trestného stíhania od nej nevyžiadal. Poškodená ani sama iniciatívne, hoci v celom rade vlastných písomných podaní ani v rámci následne vykonaných výsluchov, taký súhlas s trestným stíhaním jej manžela pre trestný čin, resp. trestné činy taxatívne vymedzené v § 211 ods. 1 Trestného poriadku nedala.

Celé trestné stíhanie bolo vedené, vo všetkých jeho štádiách, pre trestné činy taxatívne vymedzené v § 211 ods. 1 Trestného poriadku (najskôr pre trestné činy nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona a ohovárania podľa § 373 Trestného zákona, v konečnom dôsledku s právoplatným uznaním viny obvineného len pre trestný čin ohovárania podľa § 373 ods. 1 Trestného zákona). Počas celého trestného stíhania si orgány činné v trestnom konaní, ani súdy oboch inšancií, od poškodenej súhlas s trestným stíhaním obvineného nevyžiadali a ani sama poškodená takýto výslovný súhlas neudelila.

Fakt, že práve poškodená podávala (mnohými podaniami) trestné oznámenia na obvineného a aj v procesnom postavení svedkyne ho mala usvedčovať z trestnej činnosti, ani v kombinácii so skutočnosťou, že podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku bola v priebehu konania poučená tak podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku (súhlas poškodeného) aj podľa § 130 Trestného poriadku (právo svedka odoprieť vypovedať), resp. so skutočnosťou, že podľa § 130 Trestného poriadku nevyužila právo ako svedkyňa odoprieť vypovedať a proti obvinenému vypovedala, nič nemení na závere, že v žiadnom prípade počas celého trestného stíhania nevyjadrila výslovný súhlas s trestným stíhaním obvineného, ani iniciatívne ani na vyžiadanie orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu.

Podstatným však je, že taký súhlas si v posudzovanom prípade, ako už bolo vyššie uvedené, mal vyžiadať policajt už v rámci postupu pred začatím trestného stíhania (§ 196 Trestného poriadku), pretože v rámci tohto postupu disponoval v dostatočnom objeme i kvalite informáciami, z ktorých bolo zrejmé, že v posudzovanom prípade trestné stíhanie bolo možné začať len so súhlasom poškodenej. Na tom podklade je navyše aj celkom nepodstatné či, resp. kedy neskôr došlo k zániku manželstva medzi obvineným a poškodenou, keď naopak podstatné je, že boli nepochybne manželmi v čase postupu podľa § 196 Trestného poriadku a touto informáciou policajt disponoval.

Pri výsluchu oznamovateľa, ktorý je súčasne poškodeným (oznamovateľ nemusí byť totožná osoba s poškodeným), je povinnosťou orgánu činného v trestnom konaní opýtať sa ho, či súhlasí s trestným stíhaním osoby, ktorú sám označuje ako páchatel'a trestného činu, ak súčasne poskytuje také informácie o oznamovanom trestnom čine a vlastnom vzťahu takej osobe, z ktorých vyplýva, že trestné stíhanie voči tejto osobe je podmienené súhlasom poškodeného podľa § 211 Trestného poriadku. V prípade, ak oznamovateľ (poškodený) neprejaví súhlas s trestným stíhaním takej osoby, následkom bude odloženie

veci z dôvodu neprípustnosti trestného stíhania a ukončenie tak trestného konania v štádiu postupu pred začatím trestného stíhania.

I keď moment zabezpečenia súhlasu poškodeného Trestný poriadok priamo neupravuje, na podklade už vyššie uvedenej argumentácie je zrejmé, že orgán činný v trestnom konaní je povinný taký súhlas od poškodeného zabezpečiť bezodkladne po tom, ako disponuje takým objemom a kvalitou informácií, ktoré sú dostatočné pre záver, že na trestné stíhanie konkrétnej osoby je nevyhnutný súhlas poškodeného podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku.

Vyššie uvedené právne závery napokon majú svoju oporu aj v historickom kontexte trestnoprávne - procesného vývoja inštitútu „súhlasu poškodeného“ (historický výklad právnej normy, berúc pritom na zreteľ aj zmenu pozitívneho práva). Z rozhodnutia zverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. (R) 5/1996 vyplýva, že zo znenia ustanovenia § 11 ods. 1 písm. h/ Tr. por. [pozn.: aktuálne § 9 ods. 1 písm. f)] v nadväznosti na úpravu uvedenú v § 163a ods. 3 Tr. por. (pozn.: aktuálne modifikovaný § 212 ods. 1) vyplýva, že zastaviť trestné stíhanie z tohto dôvodu je možné len vtedy, ak bol poškodený výslovne požiadaný o vyjadrenie súhlasu s trestným stíhaním obvineného a súhlas na jeho stíhanie nedal. Tieto závery (hoci len nepriamo) podporuje aj ďalšia judikatúra súvisiaca s uvedenou problematikou (napr. R 12/1995-II.).

Argumentáciu odvolacieho súdu, podporenú i vyjadrením prokurátorky Okresnej prokuratúry Martin k dovolaniu obvineného - ktoré sú založené vo svojej podstate na „obhajobe konkludentného súhlasu poškodenej“, vzhľadom na jej už vyššie vyjadrené prejavy a negatívny postoj k obvinenému, či už z pohľadu faktu podávania trestných oznámení na obvineného alebo obsahu jej (z hľadiska povahy usvedčujúcich) svedeckých výpovedí voči obvinenému - dovolací súd hodnotil ako neprijateľnú s odkazom na už vyššie vyslovené závery o nevyhnutnosti výslovného súhlasu poškodeného s trestným stíhaním, ktorý nemožno nahrádzať nimi uvedenou argumentáciou.

Naopak, argumentáciu dovolateľa hodnotil ako správnu, plne súladnú s vyššie uvedenou argumentáciou dovolacieho súdu.

Vyjadrenie prokurátorky k dovolaniu v časti, v ktorej uvádza, že „akceptácia argumentácie odsúdeného v konkrétnom prípade by predstavovala uprednostnenie neprimeraného právneho formalizmu na úkor skutočnej vôle poškodenej, ktorú prejavovala v priebehu celého trestného konania“ hodnotí dovolací súd len ako snahu o dodatočnú argumentačnú sanáciu pochybenia, ku ktorému došlo v prípravnom konaní, dodatočne si ho uvedomiac, avšak už bez možnosti jeho dodatočnej nápravy.

Len obtiažne (ak vôbec) možno presvedčivo vysvetliť postup orgánov prípravného konania, keď ani pred začatím trestného stíhania (policajt) ale ani po jeho začatí (policajt aj dozor vykonávajúci prokurátor) vôbec procesne nereagovali na fakt vedenia trestného stíhania bez súhlasu poškodeného, hoci zo zabezpečených poznatkov už v štádiu pred začatím trestného stíhania bolo zrejmé, že sa vyžaduje súhlas poškodeného podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku.

Poškodená pritom bola v prípravnom konaní vypočutá opakovane ako svedkyňa [pred vznesením obvinenia - 10. apríla 2017, 6. júna 2017, 17. júla 2017, 14. augusta 2017, 27. októbra 2017, 28. októbra 2017, po vznesení obvinenia - 24. júla 2018 (výsluch vykonaný aj s obrazovo - zvukovým záznamom)] a v rámci zápisníc o jej výsluchoch bola zákonne poučená, nie len ako svedkyňa, ale aj ako poškodená podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku. Okrem samotného faktu poučenia v nich však absentuje vyjadrenie poškodenej alebo požiadavka o vyjadrenie k otázke súhlasu s trestným stíhaním zo strany úkon vykonávajúceho policajta.

Orgány prípravného konania celkom rezignovali na povinnosť zabezpečenia súhlasu poškodenej podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku a aj po začatí trestného stíhania sa v tejto otázke uspokojili len so splnením si formálnej poučovacej povinnosti.

Ani v jednom prípade výsluchov pred vznesením obvinenia (7. februára 2018) konajúci policajti neupozornili poškodenú na skutočnosť, že trestné stíhanie jej manžela pre trestné činy spadajúce do výpočtu § 211 ods. 1 Trestného poriadku je podmienené jej súhlasom.

Len v jednom prípade, pri výsluchu z 24. júla 2018 poverená príslušníčka Policajného zboru na túto skutočnosť poškodenú upozornila v rámci poučovacej povinnosti, no napriek tomu ďalej už nežiadala poškodenú o vyjadrenie sa k tejto otázke (pričom sama poškodená sa k nej nevyjadřila).

Nič pritom policajtom vykonávajúcim výsluchy nebránilo položiť poškodenej jednoduchú otázku či dáva v posudzovanom prípade súhlas na trestné stíhanie jej manžela.

Posudzovaná situácia významne naznačuje, že zo strany orgánov činných v trestnom konaní došlo k opomenutiu (neuvedomeniu si) potreby súhlasu poškodenej v danej trestnej veci (v štádiu pred vznesením obvinenia) a po vznesení obvinenia k uspokojeniu sa výlučne so splnením poučovacej povinnosti podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku, bez ďalšieho.

K uvedenému je namieste uviesť, že na trestné stíhanie [§ 9 ods. 1 písm. f), § 211 ods. 1 Trestného poriadku] sa vyžaduje súhlas poškodeného a nie absencia jeho nesúhlasu po splnení si poučovacej povinnosti v tejto otázke.

Na uvedené pochybenie napokon nereagoval ani súd I. stupňa (zastavením trestného stíhania po podaní obžaloby) a toto pochybenie nenapravil ani odvolací súd, keď, hoci posudzoval odvoláciu námietku obvineného o absencii súhlasu poškodenej, túto nesprávne neakceptoval, nezrušil rozsudok súdu I. stupňa a nezastavil trestné stíhanie.

Dovolací súd tak v sumarizácii uvedeného konštatuje, že

- súhlas poškodeného s trestným stíhaním obvineného musí byť výslovným, určitým a zrozumiteľným prejavom jeho vôle adresovaným orgánom činným v trestnom konaní. Význam vyjadrenia poškodeného nemožno vyvodzovať implicitne z verbálnych alebo neverbálnych prejavov poškodeného ani zo spôsobu uplatňovania jeho procesných práv v trestnom konaní, t. j. súhlas poškodeného podľa § 211 ods. 1 a § 212 ods. 1 Trestného poriadku nemôže byť konkludentný;

- nemožno ho tak vyvodzovať (ipso facto) už len z toho, že poškodený proti obvinenému podal trestné oznámenie, uplatňuje voči obvinenému nárok na náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy v peniazoch alebo, že v jeho neprospech (resp. vôbec) vypovedá ako svedok po nevyužití práva odprieť vypovedať podľa § 130 Trestného poriadku;

- súčasne orgán činný v trestnom konaní je povinný taký súhlas od poškodeného zabezpečiť bezodkladne, akonáhle disponuje objemom a kvalitou informácií umožňujúcich záver, že na trestné stíhanie obvineného je nevyhnutný súhlas poškodeného podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku.

* * *

Podľa § 382a Trestného poriadku dovolací súd môže rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí o dovolaní ak zistí, že dôvody dovolania, ktoré bolo podané v prospech obvineného, sú zjavne preukázané a je zrejmé, že vytýkané nedostatky povedú k postupu podľa § 386 a § 388 ods. 1.

V zmysle ustanovenia § 386 Trestného poriadku, ak bol dovolacím súdom zistený dôvod dovolania podľa § 371, vysloví rozsudkom porušenie zákona v príslušných ustanoveniach o ktoré sa tento dôvod opiera (ods. 1). Súčasne s výrokom uvedeným v odseku 1 dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie alebo jeho časť, alebo aj chybné konanie, ktoré napadnutému rozhodnutiu predchádzalo. Po zrušení rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd podľa okolností prípadu zruší aj predchádzajúce rozhodnutie súdu prvého stupňa. Ak je nezákonný len niektorý výrok napadnutého rozhodnutia alebo rozhodnutiasúdu prvého stupňa, a ak ho možno oddeliť od ostatných, zruší dovolací súd len tento

výrok. Ak však zruší hoci len sčasti výrok o vine, zruší vždy súčasne celý výrok o treste, ako aj ďalšie výroky, ktoré majú vo výroku o vine svoj podklad. Zruší aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad (ods. 2).

Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku dovolací súd po zrušení napadnutého rozhodnutia alebo niektorého jeho výroku prikáže spravidla súdu, o ktorého rozhodnutie ide, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Z už vyššie uvedených dôvodov, spravujúc sa už vyššie rozvedenými úvahami a s poukazom na citované zákonné ustanovenia, rozhodol dovolací súd spôsobom uvedeným vo výroku tohto rozsudku.

Vzhľadom k povahe zisteného pochybenia dospel k záveru, že pri obmedzených procesných možnostiach v reakcii na toto kasačné rozhodnutie nie je nevyhnutné zrušovať súčasne s napadnutým uznesením odvolacieho súdu aj rozsudok súdu I. stupňa (hoci postihnutý rovnakou chybou) a je v záujme rýchlosti i hospodárnosti konania vrátiť vec po zrušení napadnutého uznesenia Krajského súdu v Žiline tomuto súdu do štádia odvolacieho konania s príkazom, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Do jeho pozornosti dáva ustanovenie § 391 Trestného poriadku, z ktorého (okrem iného) vyplýva, že orgán, ktorému bola vec prikázaná, je viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil vo veci dovolací súd.

V ďalšom procesnom postupe bude úlohou odvolacieho súdu rozhodnúť v merite veci spôsobom zohľadňujúcim právne závery vyplývajúce z tohto rozsudku.

Tento rozsudok prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.